

PAUL COULTER

10 OMYLOV, KTORÉ ZMENILI DEJINY

BEZOHLADNÍ PANOVNÍCI, NEOBVYKLÉ NÁHODY
A KATASTROFÁLNE ROZHODNUTIA, KTORÉ FORMOVALI NÁŠ SVET

N

**10 OMYLOV,
KTORÉ ZMENILI DEJINY**

Paul Coulter

**10 OMYLOV,
KTORÉ ZMENILI
DEJINY**

Bezohľadní panovníci,
neobvyklé náhody a katastrofálne
rozhodnutia, ktoré formovali náš svet

Preložil Igor Otčenáš

Paul Coulter

10 Mistakes That Changed History: The Reckless Rulers, Monumental Mishaps
and Disastrous Decisions That Have Shaped Our World

Copyright © Paul Coulter, 2025

First published as 10 MISTAKES THAT CHANGED HISTORY
in 2025 by Bantam, an imprint of Transworld. Transworld is part
of the Penguin Random House group of companies.

No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of
training artificial intelligence technologies or systems.

This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

Translation © Igor Otčenáš

Maps and Illustrations © Alexis Seabrook

Design & Layout © Ondrej Ivánek

Slovak edition © 2026 by N Press, s. r. o.

ISBN 978-80-8230-443-8

*Venujem svojej mame s vďakou za to,
že vo mne vzbudila lásku k histórii.*

OBSAH

	<i>Úvod</i>	11
1	Alexander Veľký	17
2	Kleopatra	37
3	Eleonóra Akvitánska	65
4	Fernão de Magalhães	91
5	Napoleon Bonaparte	117
6	Titanic	141
7	Arcivojvoda František Ferdinand	159
8	Alexander Fleming	181
9	Amelia Earhart	199
10	Apollo 13	225
	<i>Epilóg</i>	247
	<i>Chcete si prečítať aj niečo viac?</i>	250
	<i>Podakovanie</i>	253

ÚVOD

VŠETCI ROBÍME CHYBY

Všetci robíme chyby, no tie naše len málokedy zmenia chod ľudských dejín. Človek môže mať pocit, že pripálená večera alebo pokašľaná pracovná úloha predstavuje v danej chvíli obrovské fiasko, ale s odstupom času je jasné, že svet sa bude točiť ďalej.

Čo je to vlastne chyba? To sa vo svojej podstate dozvieme až spätne, nie vtedy, keď sa jej dopúšťame. Cambridgeský slovník definuje chybu ako „činnosť, rozhodnutie alebo úsudok prinášajúci neželaný alebo neúmyselný výsledok“. Stačí si pustiť správy a pochybení tam nájdete habadej. Len tak zbežne som natrafil na prípad pilota vrtuľníka zo Západnej Austrálie, ktorý omylom vylial splašky na dav ľudí. (Jeden z postihnutých k tomu poznamenal, že „v tej chvíli to bolo vlastne príjemné“.) Iným kliknutím som sa dostal k správe o vlastnom góle v samom závere kľúčového futbalového zápasu. A čo politika? Všetci sme z princípu presvedčení, že naši lídri od Bieleho domu po Downing Street robia chyby priamo pred našimi očami.

Prečo teda písať knihu o omyloch v dejinách, keď máme toľko správ o katastrofálnych rozhodnutiach aj dnes? Po prvé, pretože sú základom tých najlepších historiek. Po druhé, vo svete presýtenom sociálnymi médiami nás už unavujú dokonale naaran-

žované úspešné životy. Keď sa niekto chváli niekoľkotýždňovou dovolenkou v Európe, povýšením alebo svojím úžasným psom, začínam sa odpájať. Sebaoslavné reči si nechajte pre seba. My ľudia chceme počuť niečo o nedokonalostiach. Porozprávajte mi, ako vám spadol mobil do výtahovej šachty, ako ste celej firme omylom poslali e-mail, v ktorom ste šéfa označili za idiota, alebo ako ste meškali dvadsať minút na dôležitú schôdzku a miesto do Londýna ste sa odviezli nesprávnym vlakom nonstop až do Edinburghu. Toto sú tie naozaj výživné historicky! Čím väčšie riziko, tým lepší príbeh.

Chyby sú nám blízke. Robíme ich všetci. Pravdepodobne ich práve teraz zopár robíte aj vy. Mňa osobne vždy poteší, keď sa dozviem o chybách iných, lebo vďaka nim sú mi menej trápne tie vlastné. A verte, že som ich neporobil málo. Rok som istého kolegu oslovoval Peter, až kým som nezistil, že sa volá Brad, pričom on bol príliš zdvorilý, aby ma na to upozornil. Alebo keď som si poplietol menovky na vianočných darčekom, nepriznal som to a potom som tete vysvetľoval, prečo by podľa mňa mohla oceniť ponožky s logom Manchesteru United, a dospievajúceho bratranca som zas presviedčal, že nič mi ho nepripomína viac ako guľa do kúpeľa s kvetinovou vôňou.

Ale nech to vyzerá akokoľvek zle, vždy sa môžeme utešiť myšlienkou, že niekto pred nami vyvolal ešte väčší chaos. Stratil som síce kľúče od domu, no v najhoršom prípade prídem neskoro do práce. V roku 1216 však kráľovi Jánovi spadli korunovačné klenoty do močiara a ani po osemsto rokoch sme ich stále nenašli. Pri páli ste si hrianku? V roku 1666 zhorel celý Londýn, keď niekto údajne nechal v peci prídlho piecť chlieb. Prišli ste na formálnu večeru v roztrhaných džínsoch, lebo ste si zle prečítali pozvánku? Rímsky cisár Julián v roku 363 zomrel, pretože si zabudol obliecť brnenie do rozhodujúcej bitky.

Stačí sa prejsť po ulici, započúvať sa do rozhovorov a hneď zistíte, že sme posadnutí omylmi iných. Možno si myslíte, že vaša sesternica robí chybu, keď sa sťahuje na Bali do hipisáckej komunity muzikantov, ale ona je, naopak, presvedčená, že chybu

robíte práve vy, keď sa nezaobráte ničím iným ako svojou hypotékou a beriete si chlapíka menom Ted. Všetci robíme nejaké rozhodnutia a všetci si vo všeobecnosti myslíme, že sme sa rozhodli správne.

TIETO MENÁ POZNÁTE

V konečnom dôsledku sme všetci postavami v dejinách, každý z nás zanecháva na svete svoju stopu. Niektorí ľudia však zanechajú väčšiu stopu než iní. Mená, ktoré sa v tejto knihe objavajú, vám budú pravdepodobne známe. Ale pokiaľ ste nečítali nejaké hrubé buchle, na ktoré potrebujete dva týždne dovolenky a diplom z Cambridgea, zrejme nepoznate celý ich príbeh.

Dejiny majú problém s dostupnosťou. Vlády ich obmedzujú v prospech prírodovedných predmetov, univerzity a školy zase škrtajú osnovy. Dejiny dnes pre niekoho znamenajú zbierku národných mýtov, pre iného sériu tragédií a iný ich vidí ako Russella Crowa vo filme *Gladiátor*.

A aj keď ich čítame, tie najlepšie príbehy sa často stratia v dobre mienených, no neznesiteľne nudných detailoch. Je to, akoby sme boli na večierku, kde nás neustále zoznamujú s novými ľuďmi a my sa márne snažíme zapamätať si aspoň jedno meno, aby sa vzápätí objavil ďalší človek s rovnakým menom, no označeným inou rímskou číslicou. Koľko čísel treba, kým sa nám všetky zlejú do jedného? Koľko stredovekých kráľov, kým všetci nevyzerajú ako jeden a ten istý muž s korunou a mečom? A potom tie názvy miest a čudné zvyky! Hovorí sa, že minulosť je cudzia krajina, ale často pôsobí skôr ako iná planéta. Niet divu, že si pamätáme len stíhačky Spitfire a Henricha VIII.

Dejiny pritom nemusia byť komplikované. Sú to fascinujúce príbehy plné ľudí s veľmi ľudskými pohnútkami a vlastnosťami. Možno osobne nepoznáme nikoho, kto by viedol armádu do vojny alebo bojoval o trón v dynastickej bitke, ale určite poznáme ľudí chamtivých, ambiciózných, podvodníckych, chaotických

a bezohľadných. Delíme sa s nimi o tento svet a, medzi nami, možno aj o pracovisko či domácnosť.

Prečo by sme sa vôbec mali zaoberať tým, čo sa stalo v minulosti? V našom 21. storočí – posadnutom prítomnosťou, plnom kosačiek riadených AI, psov tancujúcich na TikToku (s väčším počtom sledovateľov, než má pápež) a celebritného *matcha bubble tea* – sa môžu dejiny zdať bezvýznamné. Ale znalosť dejín nám pomáha porozumieť, ako sme sa sem dostali, a dáva nám nástroje na pochopenie prítomnosti a plánovanie budúcnosti. Mark Twain údajne raz poznamenal: „Dejiny sa neopakujú, ale rýmujú.“ No keď niekedy čítame dnešné titulky, znejú skôr ako mohutné orchestrálne teleso.

Rád by som vám povedal, že čítanie tejto knihy bude pre vás varovaním pred chybami. (To by bol dokonalý reklamný ťah: dejiny + motivačná kniha, sen každého vydavateľa!) Ale pokiaľ neplánujete veliť galeóne v 16. storočí na plavbe okolo sveta, previesť starovekú ríšu cez existenčnú krízu nástupníctva alebo dobrovoľne uviaznuť vo vesmíre v poškodenom veliteľskom module, táto kniha vám zrejme žiadne „ponaučenia“ do života neposkytne. Bohužiaľ, v dejinách nenájdete veľa osudových omylov, ktoré by súviseli s nevynesným smetím, zmeškaným termínom v práci alebo vynechanou sériou cvičení na spevnenie dolných končatín v posilke. Čítanie dejín nie je ani návodom, ako sa vyhnúť trapasom. Naopak, mylné predstavy o dejinách (najmä nostalgické) môžu viesť k ďalším chybám. Ako cynicky poznamenal veľký historik A. J. P. Taylor: „Ľudia sa z dejín naučia len to, ako robiť nové chyby.“

V tejto knihe si prečítate niektoré z najfascinujúcejších príbehov ľudských omylov v dejinách, ktorých sa dopustili tie najväčšie historické postavy za ostatných dvetisícpäťsto rokov, a dozviete sa o udalostiach a epizódach s nimi spojených. Netvrďím, že som zostavil úplný zoznam „najväčších chýb v dejinách“, lebo to je nemožné. A okrem toho nemôžem písať len o tom, koľkokrát došlo k neúspešným pokusom o inváziu do Ruska. (Poznámka na okraj: Nesnažte sa dobyť Rusko. Podarilo sa to je-

dine Mongolom, ktorí vedeli, čo je to zima, a využívali zamrznuté rieky ako diaľnice.) No šiel som po stopách armád, objaviteľov a šialených vedcov od staroveku až po súčasnosť a dal som dokopy tie najzaujímavejšie a najvýznamnejšie omyly. Mojim cieľom je prebudíť alebo znovu nakopnúť váš záujem o minulosť.

Toto nie je bežná učebnica dejepisu, preto ju tak, prosím, ani neberte. Nemusíte ju čítať chronologicky. Nemusíte ju čítať pritlmenou shakespearovskou dikciou ani byť členom nejakej inštitúcie kultúrneho dedičstva či spolku nadšencov rekonštrukcií historických udalostí. Teší ma, ak viete po latinsky, nosíte tvíd alebo radi citujete samolúbych rímskych generálov, ale nič z toho nie je podmienkou. Táto kniha je pre skutočných ľudí, ako ste vy, ktorí čelia skutočným problémom. Ostáva nám len dúfať, že chyby, ktorých sa dopustili oni, mali neporovnateľne väčšie následky než tie, ktorých sa dopustíme my.

Berte ma ako svojho sprievodcu, uleteného kamoša, ktorý je neskutočne posadnutý dejinami. Milujem ich. Zbožňujem tie hrubé buchle. Čítam všetky informačné panely v múzeách. Som taký fanatik, že som ako osemročný chodil celý týždeň oblečený ako vojak z čias anglickej občianskej vojny. To nie je normálne. Ale ani najlepšie časti dejín nebývajú normálne. Dejiny môžu byť vtípné, zvláštne aj úžasné, lebo sú v konečnom dôsledku o ľuďoch. A ľudia ako druh sú blázniví.

V desiatich kapitolách z desiatich rôznych historických období a kútov sveta si každý niečo nájde. Je to historický mix. Prečítajte si kapitolu o období, o ktorom nič neviete, vyberte si niečo náhodné alebo sa prekvapte tým, že objavíte inú stránku témy, o ktorej ste si mysleli, že ju poznáte. Dejiny občas bývajú celkom iné, ako sme sa učili v škole.

Tak poďme na to. Ak sa potkýnali veľkí a mocní, myslím, že aj vy si môžete odpustiť chybu v treťom riadku excelovej tabuľky, nevypnutú rúru alebo svadobný prípitok, v ktorom ste si poplietli meno nevesty. Ako napísal básnik Alexander Pope: „Mýliť sa je ľudské“ – a niekedy je príjemné vedieť, že aj tie najväčšie mená dejín to pokašľali.

1 ALEXANDER VELKÝ

NAJVÄČŠÍ Z ALEXANDROV

Alexander Veľký o smrti veľa nepremýšľal. Prečo by aj? Mal niečo po tridsiatke a patril k najväčším vojvodcom, akí kedy žili. V priebehu desiatich rokov povýšil Macedóniu z malého kráľovstva na periférii sveta na rozľahlú ríšu siahajúcu od Grécka po dnešný Pakistan. Keď patríte medzi najväčších víťazov dejín, nemárnite veľa času uvažovaním o pláne B. Porazil každú armádu, ktorá sa mu postavila do cesty; dobyl každú civilizáciu, na ktorú narazil; a dotiahol to až na koniec vtedy známeho sveta. Bol skôr človekom meča a štítu než niekým, kto by prebdel celé noci dumaním nad životnými „čo ak“. Bol neporaziteľný, nepremožiteľný, nesmrteľný. Alexander začal veriť, že je bohom, ktorý nikdy nezomrie. Lenže jedného dňa predsa len zomrel – a úplne zbabral plán svojho nástupníctva.

Alexander sa narodil v roku 356 pred n. l. a príbeh jeho vzostupu a vzostupu Macedónie je skrátka výnimočný. Jeho otec Filip II. Macedónsky už predtým premenil miniatúrne kráľovstvo pastierov kôz, ktorému väčšie grécke štáty pravidelne dávali po prstoch, na dominantnú silu starovekého sveta. To bolo, akoby niekto postúpil z tretej anglickej futbalovej ligy rovno do boja o titul v Premier League. Jadrom tejto premeny bola revolúcia v bojovej taktike: nové obliehacie techniky a vylepšená falanga. Falanga je dnes médiami nadužívané slovo na opis svoriek nadržaných právnikov, ktorí sprevádzajú celebrity na súdoch. Pôvodne však označovalo smrtiaci múr macedónskych kopijí, ktorý – nech si seriál *Kravatáci* hovorí, čo chce – bol pri ničení protivníkov omnoho účinnejší než akékoľvek súdne predvolanie.

Oblúbenou zbraňou Filipa II. však nebola kopija, ale manžel'ský sľub. Bol to milovník i bojovník. Tento polygamný kráľ mal sedem žien a niekoľko mužských milencov. Mal toľko milostných vzťahov, že v porovnaní s ním pôsobí aj Henrich VIII. ako puritán. Ako si na to všetko našiel čas, je tajomstvo stratené v dejinách. Tieto sobáše, ktoré strategicky prepojili vládnuce rody Macedónie s viacerými cudzími dynastiami, politicky zjednotili kráľovstvo, no v kráľovskej rodine to vrelo. Alexander vyrastal na dvore favoritiek, kde si každá z Filipových žien pestovala vlastnú frakciu. Filipovi sa promiskuita vypomstila. V historickej detektívke hodnej true-crime seriálu ho zavraždili, keď mal Alexander len dvadsať rokov. Historici sa rozchádzajú v motívoch atentátu. Mohol to byť žiarlivý milenec alebo sprisahanie pod vedením Alexandrovej mimoriadne ambicióznej mamy menom Olympias. Tá druhá možnosť je zrejme len štvavnatá macedónska klebeta, ale tak či onak, Alexandra bezprostredne nato korunovali za kráľa Macedónie, pričom zdedil otcove dobre pripravené plány na inváziu do Ázie. K útoku naozaj došlo, len namiesto Filipa II. mu velil Alexander.

Alexander bol vo svojej podstate mamin maznáčik, a tak ho šokovalo, keď mu Olympias prezradila obrovské tajomstvo: Filip možno nebol jeho skutočný otec. Priznala sa mu, že mala pomer s Diom a že teda Alexander je boží syn. Mladý panovník nebol práve skeptik ani typ, čo by riešil praktické detaily toho, ako presne Zeus ten románik zariadil; uveril, že je neporaziteľný poloboh predurčený na veľkosť. S otcovou armádou a matkinou záľubou vo fantázii disponoval prostriedkami, oprávnením aj božskou ochranou, aby sa stal nezastaviteľným vojnovým strojom so slušnou porciou komplexov vo vzťahu k otcovi.

Alexander sa vydal na najväčšiu dobyvatelskú šnúru vo svetových dejinách. Začal v Grécku, prebil sa cez dnešné Turecko, Egypt a Irán, vyhral každú bitku, pre zábavu vypaloval mestá a vo voľných chvíľach sa spíjal pod obraz. Dokonca sa zaplietol s dcérou perzského kráľa. Bola to neprekonateľná pánska jazda, rozlúčka so slobodou za pomoci mečov. Alexander ne-

prehral ani jednu bitku; dobyl všetko od snehom pokrytých horských pevností až po odľahlé ostrovné mestá. Každé víťazstvo ho utvrdzovalo v jeho vlastnej neporaziteľnosti.

Alexander chcel dobývať naveky – nebol tým typom kráľa, ktorý sedí doma a babre sa v daňovej politike. No po desiatich rokoch nepretržitých bojov ho jeho vojaci, ktorí dorazili až do dnešnej Indie, požiadali, aby sa zastavil. Boli unavení a túžili sa vrátiť k rodinám. Alexander to odmietol. Z párty sa predsa predčasne neodchádza. Dobytie sveta bolo jeho osudom.

Čo sa týka knihy o omyloch, Alexander nie je na začiatok ten pravý výber. Je to jeden z najväčších víťazov dejín; veľa prešlapov neurobil. Napokon, nazývajú ho veľkým a to sa ťažko prekonáva. Niektorí historickí smoliari také šťastie nemali: spomeňme francúzskeho kráľa Ludovíta V., zvaného *le Fainéant*, teda leňoch. Ten sa preslávil, ehm, ničím. Vikingovia mali kráľa, ktorý na strave pre svojich mužov tak skrblil, že si ho zapamätali ako Halfdana Žgrloša. No vari najhoršiu prezývku schytil Halfdanov otec, ktorého prezývali Eystein Prdcho.

V porovnaní s tým má Alexander Veľký ten najlepší prídomok a zaslúžil si ho tým, že vytvoril jednu z najväčších ríš staroveku. Keby ste zostavovali fantasy ligu „najväčších vojvodcov histórie“, bol by na samom vrchu. Rivalom v boji o prvenstvo by mu mohol byť iba Džingischán. Aj ten mal komplex božskosti, keď svojim obetiam slávne odkazoval: „Keby ste nespáchali toľké hriechy, Boh by na vás neposlal taký trest, akým som ja.“ Čo sa stalo s mužmi s komplexom božskosti a ich potrebou dobyť svet? Nezmišli ani v modernej ére, akurát sa presťahovali do Silicon Valley.

V porovnaní s tým, čo dokázal Alexander, pôsobia iní samozvaní dobyvatelia ako rozochvení členovia jeho fanklubu. Gaius Iulius Caesar pri pohľade na sochu Alexandra Veľkého plakal – vraj sa mu nikdy nevyrovná. Rovnako Napoleon bol jeho horlivým fanúšikom. Keď sa aj najväčšie mená vojenskej histórie cítili pri jeho odkaze menejcenné, akej chyby sa Alexander vlastne mohol dopustiť?

Postup armády Alexandra Veľkého v rokoch 336 až 323 pred n. l.

SMŔŤ BOHA

Podľa legendy (čo je historický žargón na označenie vybájených príbehov, ktoré si rozprávali macedónski vojaci) počas ťaženia vážne ochorel jeden z Alexandrových poradcov, indický mudrc menom Kalanos. Namiesto toho, aby vyhľadal macedónskeho lekára a požiadal ho o liek, rozhodol sa odísť vo veľkom štýle – upálením. Ako ukážku staromacedónskej paliatívnej starostlivosti vojaci postavili obrovskú hranicu s posedom na samom vrchu. Keď sa stavec lúčil s Alexandrom, údajne povedal „stretneme sa v Babylone“. A potom sa pred zrakmi celej armády dal ugrilovať. Macedónčanom to ani nepripadalo zvlášť, veď verili, že ich vedie Diov syn. Zmätok v nich však vyvolali posledné mudrcove slová. Čo tým „stretneme sa v Babylone“ myslel?

Keď sa Alexandrovi v roku 325 pred n. l. v Indii takmer vzbúрили jeho domovachtiví vojaci, len veľmi nerád svoju dobyvateľskú žúrku stopol. Za trest však zvolil cestu domov tou najdlhšou a najťažšou trasou. Keď sa stiahol do lesku starovekého Babylonu (dnešný Irak), dni trávil hundraním, že jeho muži nemajú dosť guráže pokračovať v bojoch. Pobyt v Babylone

mal byť len oddychom pred návratom k jeho najobľúbenejšej činnosti: bojom v rytme 24/7. Medzitým každému, kto ho bol ochotný počúvať, vykladal, že jeho otec je boh, a popritom sa venoval svojej druhej obľúbenej činnosti: chľastu. Niekoľko litrov vína za večer bola jeho bežná norma. Počas ťaženia jeho muži organizovali pitky, pri ktorých viacerí účastníci zomreli na otravu alkoholom. Spíjajúci sa Macedónčania zaobchádzali s vlastnými pečeňami rovnako ako s nepriateľmi v boji.

Jednej noci Alexander v Babylone usporiadal ďalšiu zo svojich legendárnych súťaží v pití. Nečudo, že na druhý deň mal poriadnu opicu. O deň neskôr mu bolo ešte horšie. Čoskoro tento titan dejín sotva zodvihol hlavu, aby pozdravil svojich mužov. Nebola to však len opica všetkých opíc – Alexander umieral. Nevieme presne, čo ho zabilo. Mohla to byť otrava alkoholom, malária, ba niektorí špekulujú o otrave jedom. No ako náruživý tridsaťdvaročný pijan s množstvom bojových zranení (vďaka záľube veliť z prvej línie) bol vysokorizikovou osobou, ktorú by dnes nikto nepoistil.

Generáli boli Alexandrovým chradnutím zhrození. Vôbec si nepripúšťali, že tohto poloboha môže sklátiť jedna prehýrená noc. Títo generáli sa označovali za Alexandrových kumpánov, respektíve diadochov (čo v gréčtine znamená nástupcov). Boli to jeho siedmi najbližší poradcovia, najkamoši, partia na život a na smrť, väčšinou vo veku od dvadsiatich do štyridsiatich rokov. Mnohí vyrastali s Alexandrom alebo sa priatelili s jeho otcom, slúžili na ťaženiach a bojovali po jeho boku. Ich kariéra závisela výlučne od Alexandrovej priazne, a tak medzi nimi bujnela rivalita a tvrdo súťažili o jeho uznanie. Boli to mini Alexandrovia, jeho klony s armádami a premršteným egom.

Keď Alexander ležal na smrteľnej posteli, nad osudom ríše sa objavil obrovský otáznik. Urobil chybu, že nenechal žiadny závet, žiadnych dedičov, žiadny plán, kto prevezme moc. Na základné plánovanie nástupníctva úplne kašľal. Pokiaľ išlo o dobýjanie pevností a obchvaty perzskej jazdy, bol to génus, ale v úmornom spravovaní svojej ríše zlyhal. A hoci je ľudské

odkladať otravné papierovanie na neskôr, Alexander si musel byť vedomý, že môže zomrieť. Mal iba tridsaťdva rokov, no už schytil šíp do pľúc, katapultový projektil do ramena a mal viac rezných, sečných a tržných rán než opitý suši kuchár. Musel vedieť, že po ňom vypukne anarchia, no odmietal sa na to pripraviť. Alebo žeby naozaj uveril, že je nesmrteľným bohom?

Spor o nástupníctvo dodáva dramatickú výbušnosť každej situácii, či už sa odohráva v zasadačke vrcholového manažmentu, alebo v seriálovom hite stanice HBO. Plánovanie nástupníctva dokáže aj tie najrozto-milejšie rodinky premeniť na vraždiace mašinérie. Keď zomrie bez závetu nejaká babka, v hre je bungalov v severnom Croydone a mačka Miňka, teda nič, čo by dobrý právnik a mediácia nevyriešili (veď kto by nechcel Miňku?). Alexander však bez závetu zanechal obrovský otáznik nad jednou z najväčších a najbohatších ríš staroveku. Bol to ukážkový vlastný gól. Tu sa pero ukázalo vskutku mocnejšie ako meč. Lenže Alexander naozaj nebol premýšľavý typ.

Jeho siedmi generáli sa tlačili pri jeho lôžku a naliehali: „Kto prevezme ríšu?“ Podľa legendy Alexander zamrmlal: „Nech je to ten najsilnejší.“ Netreba byť právnym špecialistom na spory o dedičstvo, aby človek pochopil, že „nech je to ten najsilnejší“ nie je najmúdrejšie rozhodnutie. Neobstalo by ani ako reklamný slogan posilňovne, ktoré sú povestné tým, že nikdy nestoja za nič. Keby existovalo jediné slovo, ktoré by malo vystihnúť všetkých sedem Alexandrových generálov, bolo by to slovo „silný“. Pri jeho smrteľnej posteli si zrejme navzájom obzerali bicepsy. Väčšina historikov sa zhoduje, že Alexander bol príliš indisponovaný, aby vyslovil nejaké posledné slová, nieto ešte vyhlásil bizarnú silácku súťaž. Najpravdepodobnejšie len odovzdal prsteň ako symbol svojej moci najstaršiemu generálovi Perdikkovi v zmysle „ty to vybav“. Keďže nevymenoval konkrétneho nástupcu, zanechal po sebe obludné mocenské vákuum. Alexandrovi siedmi kamoši síce verne bojovali pod jeho velením, no od exkolegu by si rozkazovať nenechali. Boli to mini

Alexandrovia a pre sedem takýchto egomaniakov nebola dost veľká ani taká rozľahlá ríša.

Alexander napokon záhadnému neduhu v júni 323 pred n. l. podľahol. Presný dátum poznáme vďaka objavu hlinenej tabuľky, inak denníka istého babylonského astronóma. (Nešlo ani tak o štýl „milý môj denníček, zamiloval som sa do babylonskej veľkňažky“, ako skôr o suchý záznam toho, čo vystrárajú hviezdy.) Dotyčný astronóm začal záznam z 11. júna 323 pred n. l. slovami „dnes zomrel kráľ“ a zvyšok prefrflal, že je zamračené. Zaznamenal síce jeden z najdôležitejších dní dejín, no riešil hlavne počasie. Je iróniou, že súčasťou jeho práce bolo predpovedať budúcnosť. Dúfajme, že mu to nepokazilo kľúčový ukazovateľ výkonnosti. Tabuľka je dnes v jedinom múzeu na svete, ktoré zaujímajú dišputy o babylonskom počasí – totiž v Britskom múzeu. Napokon, kto iný ako Briti, pre ktorých sú meteorologické dišputy základným kameňom národa, by riešil, či 11. júna 323 pred n. l. hrozili dažďové prehánky?

SEDEM EGOMANIAKOV A JEDEN SVET

Alexandrova smrť šokovala celú ríšu. Perdikkás zvolal ostatných generálov. Potrebovali vymyslieť plán nástupníctva. Toto nemalo byť posedenie pri čaji a koláčikoch. V nádhernej trónnej sále babylonského paláca – Mar-a-Lagu staroveku – predložili svoje argumenty, kto má riadiť ríšu. V sále sa tiesnilo asi päťdesiat poskokov a nižších dôstojníkov z elity macedónskej armády. Najväčší nástupnícky súboj dejín sledovali z prvého radu. Bola to taká staroveká reality šou. A malo sa iskríť.

Na Alexandrovu počesť vystavili jeho korunu, výzbroj a pečaťný prsteň. Bolo to trochu morbídne, ale šlo o názornú pripomienku existencie dýchavičného mocenského vákua. Generáli predkladali svoje návrhy. Každý mal čo povedať, takže to celé napokon pripomínalo záverečné hlasovanie v televíznej šou *Zradcovia*. Macedónska tradícia prikazovala odovzdať trón